

МІНІСТЕРСТВО ФІНАНСІВ УКРАЇНИ
ДЕРЖАВНИЙ ПОДАТКОВИЙ УНІВЕРСИТЕТ

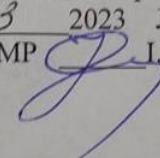
Навчально-науковий інститут права

Кафедра приватного права

Затверджено

Науково-методична рада ДПУ,

від 16.03 2023 № 4

Голова НМР І.І. Шемелинець

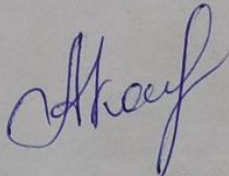
Робоча програма
навчальної дисципліни
«Право соціального забезпечення»
для підготовки здобувачів вищої освіти
першого (бакалаврського) рівня денної форми навчання
галузь знань 08 «Право»
спеціальність 081 «Право»
освітньо-професійна програма: «Правове регулювання публічних та приватних відносин»

Статус дисципліни: вибіркова

Ірпінь – 2023

Робоча програма навчальної дисципліни «Право соціального забезпечення» укладена на основі освітньо-професійної програми «Правове регулювання публічних та приватних відносин» першого (бакалаврського) освітнього рівня спеціальності 081 «Право», затвердженої Вченою радою Університету 29.09.2022 року, протокол № 3.

Укладачі:

О.С. Костюченко, д.ю.н., професор,
професор кафедри приватного права

Гарант освітньої програми

А.В. Гарбінська-Руденко, к.ю.н., доцент, доцент
кафедри публічного права

Робочу програму навчальної дисципліни розглянуто та схвалено кафедрою приватного права від 03.03. 2023 р. № 15.

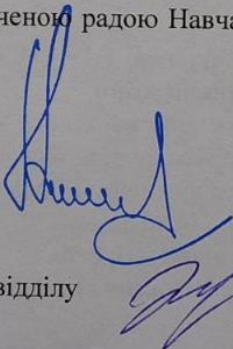
Завідувач кафедри

І.І. Чеховська, д.ю.н., професор

Розглянуто і схвалено вченою радою Навчально-наукового інституту права від 06.03. 2023 р. № 10.

Голова вченої ради

В.В. Топчій, д.ю.н., професор

Завідувач
навчально-методичного відділу

І.В. Качур к.б.н., доцент

Реєстраційний № _____

Зміст робочої програми навчальної дисципліни

1. Передмова.....	4
2. Опис навчальної дисципліни.....	5
2.1. Компетентності і результати навчання.....	5
2.2. Пререквізити та постреквізити.....	5
2.3. Структура навчальної дисципліни.....	7
3. Програма навчальної дисципліни.....	12
4. Критерії оцінювання рівня навчальних досягнень здобувачів вищої освіти.....	19
5. Засоби діагностики результатів навчання.....	23
6. Форми та питання поточного та підсумкового контролю.....	24
7. Рекомендована література.....	22
8. Лист моніторингу.....	30

1. ПЕРЕДМОВА

Навчальна дисципліна «Право соціального забезпечення» належить до вибіркових дисциплін при підготовці здобувачів вищої освіти першого (бакалаврського) рівня за спеціальністю 081 «Право». Право соціального забезпечення є навчальною дисципліною, за результатами вивчення якої у здобувачів формується система науково-теоретичних та практичних знань щодо базових понять та правових дефініцій, пов'язаних з правовим регулювання соціального забезпечення та захисту населення.

Метою навчальної дисципліни «Право соціального забезпечення» є узагальнення та систематизація отриманих в процесі навчання знань, вмінь та навичок щодо змісту соціальних прав громадян за законодавством України. Дати здобувачам освіти необхідні теоретичні знань та практичні навички самостійної роботи з нормативними актами щодо правового регулювання соціального забезпечення, державних соціальних допомог та соціальних послуг, державних стандартів та нормативів соціального забезпечення, соціального обслуговування. Сприяти підвищенню правової обізнаності здобувачів освіти, як майбутнього правника, щодо способів захисту прав у сфері соціального забезпечення як на національному так і на міжнародному рівні.

Завдання навчальної дисципліни:

- розуміти основні проблеми науки права соціального забезпечення;
- знати функції соціального забезпечення та форми його здійснення;
- визначати джерела права соціального забезпечення та його структуру;
- знати поняття та значення правовідносин із соціального забезпечення, їх місце в механізмі правового регулювання та передумови виникнення; правовий статус суб'єктів, їх права та обов'язки;
- знати діючі норми права соціального забезпечення, зміст правових інститутів, сутність правових категорій;
- знати порядок реалізації права на соціальне забезпечення;
- засвоїти навички правозастосування норми права в процесі роботи у конкретних юридичних справах з питань соціального забезпечення;
- сформувати навички використання досягнень науки права соціального забезпечення для вирішення професійних завдань;
- поглибити знання щодо здійснення оцінювання юридичних фактів для призначення відповідних видів забезпечення;
- сформувати стійкі навички складання документи та ділової документації у сфері права соціального забезпечення;
- поглибити вміння та навички аргументації власну точку зору та прийнятого рішення за конкретними обставинами справи.
- сформувати навички професійної толерантної комунікації в процесі відстоювання правової позиції у спорах спілкуючись з опонентами по справі.

Методи навчання: логіко-графічного структурування, дедуктивний метод та методи абстрагування й узагальнення, формально-юридичний та теоретико-прогностичний методи. Також використовуються продуктивні методи навчання, спрямовані на активізацію та стимулювання навчально-пізнавальної діяльності здобувачів: дискусії, бесіди, презентації, розв'язання кейсів з юридичними справами у сфері соціально-трудова прав, робота в малих групах, круглі столи, індивідуальна дослідницька робота.

Організація поточного та підсумкового контролю знань

Контроль роботи здобувача вищої освіти є необхідним компонентом навчального процесу, який має на меті визначення реального рівня професійної підготовки здобувача, а також надання необхідних рекомендацій, які будуть сприяти подальшому розвитку його творчої особистості. Об'єктами контролю є отримані здобувачами знання у процесі засвоєння матеріалу дисципліни на лекціях, семінарських заняттях, диспутах та під час виконання індивідуальних завдань. Логічним

завершенням процесу контролю є процедура оцінювання отриманих здобувачем знань. Підсумковий контроль передбачає складання здобувачами диференційованого заліку.

2. ОПИС НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Показники	Характеристика навчальної дисципліни	
	денна форма навчання	заочна форма навчання
Кількість кредитів ЄКТС - 3		
Модулів - 2	Рік підготовки:	
Змістових модулів - 2	2-й	-
Загальна кількість годин – 90	Семестр	
	4-й	-
ПБ-21-5	Лекції	
	24 год.	-
	Семінарські /Практичні	
	10/10год.	-
	Лабораторні	
	-	-
	Самостійна робота	
	44 год.	-
Індивід.-консультац. робота: 2 год.		
Форма семестрового контролю: диф.залік		

2.1. КОМПЕТЕНТНОСТІ І РЕЗУЛЬТАТИ НАВЧАННЯ

Компетентності	Результати навчання
Здатність застосовувати знання у практичних ситуаціях.	Визначати переконливість аргументів у процесі оцінки заздалегідь невідомих умов та обставин.
Здатність спілкуватися державною мовою як усно, так і письмово.	Давати короткий висновок щодо окремих фактичних обставин з достатньою обґрунтованістю.
Здатність бути критичним і самокритичним.	Оцінювати недоліки і переваги аргументів, аналізуючи відому проблему.
Здатність працювати в команді.	Вільно спілкуватися державною та іноземною мовами як усно, так і письмово, із застосуванням правової термінології.
Здатність застосовувати знання з основ теорії та філософії права, знання і розуміння структури правової професії та її ролі у суспільстві.	Доносити до респондента матеріал з певної правової проблематики доступно і зрозуміло.
	Надавати консультації щодо можливих способів захисту прав та інтересів клієнтів у різних правових ситуаціях.

2.2. ПЕРЕКВІЗИТИ ТА ПОСТРЕКВІЗИТИ

Переквзітами вивчення даної навчальної дисципліни є базові теоретичні та прикладні дисципліни, зокрема, дисципліни «Ділова українська мова», «Теорія держави і права», «Трудове право України», «Цивільне право України», «Адміністративне право України».

Постреквзітами навчальної дисципліни є: «Цивільне процесуальне право України», «Адміністративне процесуальне право України», «Основи юридичної клінічної практики» та інші.

2.3.СТРУКТУРА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ
Академічна група ПБ-21-5

№ п/п	Змістові модулі	Кількість годин					
		Лекції (год.)	Семінар. заняття (год.)	Практичні заняття (год.)	Інд.-конс. робота під кер. викладача (год.)	СРС (год.)	Всього (год.)
МОДУЛЬ І - 1 кредит							
ЗМ 1 Загальні положення права соціального забезпечення							
Т. 1	Поняття права соціального забезпечення	2	1	-		4	7
Т. 2	Правовідносини соціального забезпечення	2	1	-		4	7
Т. 3	Суб'єкти права соціального забезпечення	2	2	-		4	8
Т. 4	Соціальні ризики	2	2	-		4	8
Всього по модулю:		8	6	-	-	16	30
Форма контролю: модульна контрольна робота (за рахунок сем. заняття – 40хв.)							
МОДУЛЬ ІІ – 2 кредити							
ЗМ 2 Соціальне забезпечення в Україні							
Т. 5	Державні соціальні стандарти та нормативи соціального забезпечення	4	2	-	2	4	12
Т. 6	Система страхового пенсійного забезпечення	2	-	2		4	8
Т. 7	Правове регулювання спеціальних пенсій	2	-	2		4	8
Т. 8	Страхові допомоги	2	-	2		4	8
Т. 9	Державні соціальні допомоги	2	-	2		4	8
Т. 10	Соціальні пільги. Соціальне обслуговування	2	-	2		4	8
Т. 11	Організаційно-правові форми соціального забезпечення в Україні	2	2	-		4	8
Всього по модулю:		16	4	10		29	60
Форма контролю: модульна контрольна робота (за рахунок сем. заняття – 40хв.)							
Форма підсумкового контролю – залік							
Разом годин з курсу:		24	10	10	2	45	90

РЕЙТИНГ-ПЛАН

Денна форма навчання

Години	Тема	Форма заняття та діяльності	Результати навчання	Вага оцінки (кількість балів)
2	Т.1. Поняття права соціального забезпечення	Лекція	Вільно спілкуватися державною та іноземною мовами як усно, так і письмово, із застосуванням правничої термінології.	0
1	Т.1. Поняття права соціального забезпечення	Семинар	Вільно спілкуватися державною та іноземною мовами як усно, так і письмово, із застосуванням правничої термінології.	3
2	Т.2. Правовідносини соціального забезпечення	Лекція	Доносити до респондента матеріал з певної правової проблематики доступно і зрозуміло.	0
1	Т.2. Правовідносини соціального забезпечення	Семинар	Доносити до респондента матеріал з певної правової проблематики доступно і зрозуміло.	3
2	Т.3. Суб'єкти права соціального забезпечення	Лекція	Давати короткий висновок щодо окремих фактичних обставин з достатньою обґрунтованістю.	0
2	Т.3. Суб'єкти права соціального забезпечення	Семинар	Давати короткий висновок щодо окремих фактичних обставин з достатньою обґрунтованістю.	3
2	Т.4. Соціальні ризики	Лекція	Давати короткий висновок щодо окремих фактичних обставин з достатньою обґрунтованістю.	0
2	Т.4. Соціальні ризики	Семинар	Давати короткий висновок щодо окремих фактичних обставин з достатньою обґрунтованістю.	3
	Т 1-4	Поточний модульний контроль 1	Доносити до респондента матеріал з певної правової проблематики доступно і зрозуміло. Вільно спілкуватися державною та іноземною мовами як усно, так і письмово, із застосуванням правничої термінології.	2
Усього за модулем 1				14
2	Т.5. Державні соціальні стандарти та нормативи соціального забезпечення	Лекція	Давати короткий висновок щодо окремих фактичних обставин з достатньою обґрунтованістю. Визначати переконливість аргументів у процесі оцінки заздалегідь невідомих умов та обставин.	0
2	Т.5. Державні соціальні стандарти та нормативи соціального забезпечення	Семинар	Визначати переконливість аргументів у процесі оцінки заздалегідь невідомих умов та обставин.	3
1	Т.5. Державні соціальні стандарти та нормативи соціального забезпечення	Інд. робота	Доносити до респондента матеріал з певної правової проблематики доступно і зрозуміло.	8
2	Т.6. Система страхового пенсійного забезпечення	Лекція	Давати короткий висновок щодо окремих фактичних обставин з достатньою обґрунтованістю	0

2	Т.6. Система страхового пенсійного забезпечення	Практичне занят.	Надавати консультації щодо можливих способів захисту прав та інтересів клієнтів у різних правових ситуаціях.	3
2	Т.7. Правове регулювання спеціальних пенсій	Лекція	Давати короткий висновок щодо окремих фактичних обставин з достатньою обґрунтованістю	0
2	Т.7. Правове регулювання спеціальних пенсій	Практичне занят.	Надавати консультації щодо можливих способів захисту прав та інтересів клієнтів у різних правових ситуаціях.	3
2	Т.8. Страхові допомоги	Лекція	Давати короткий висновок щодо окремих фактичних обставин з достатньою обґрунтованістю	0
2	Т.8. Страхові допомоги	Практичне занят.	Визначати переконливість аргументів у процесі оцінки заздалегідь невідомих умов та обставин. Надавати консультації щодо можливих способів захисту прав та інтересів клієнтів у різних правових ситуаціях.	3
2	Т.9. Державні соціальні допомоги	Лекція	Давати короткий висновок щодо окремих фактичних обставин з достатньою обґрунтованістю	0
2	Т.9. Державні соціальні допомоги	Практичне занят.	Надавати консультації щодо можливих способів захисту прав та інтересів клієнтів у різних правових ситуаціях.	3
2	Т.10. Соціальні пільги. Соціальне обслуговування	Лекція	Давати короткий висновок щодо окремих фактичних обставин з достатньою обґрунтованістю	0
2	Т.10. Соціальні пільги. Соціальне обслуговування	Практичне занят.	Надавати консультації щодо можливих способів захисту прав та інтересів клієнтів у різних правових ситуаціях.	3
4	Т.11. Організаційно-правові форми соціального забезпечення в Україні	Лекція	Давати короткий висновок щодо окремих фактичних обставин з достатньою обґрунтованістю	0
2	Т.11. Організаційно-правові форми соціального забезпечення в Україні	Семинар	Визначати переконливість аргументів у процесі оцінки заздалегідь невідомих умов та обставин. Надавати консультації щодо можливих способів захисту прав та інтересів клієнтів у різних правових ситуаціях.	3
	Т 5-11	Поточний модульний контроль 2	Оцінювати недоліки і переваги аргументів, аналізуючи відому проблему. Надавати консультації щодо можливих способів захисту прав та інтересів клієнтів у різних правових ситуаціях.	2
	Усього за модулем 2			31
	Підсумковий модульний контроль – диференційований залік		Доносити до респондента матеріал з певної правової проблематики доступно і зрозуміло. Надавати консультації щодо можливих способів захисту прав та інтересів клієнтів у різних правових ситуаціях.	50

	Комп'ютерне тестування на платформі дистанційного навчання ДПУ MOODLE			5
	Усього за курсом			100

3. ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

МОДУЛЬ 1

Змістовий модуль № 1.

Загальні положення права соціального забезпечення

Тема 1. Поняття права соціального забезпечення

План лекційного заняття

1. Поняття «соціальний захист» та «соціальне забезпечення». Поняття права соціального забезпечення.

2. Предмет та метод права соціального захисту та соціального забезпечення.

3. Принципи та функції права соціального захисту.

4. Система права соціального забезпечення.

5. Джерела права соціального забезпечення та їх класифікація.

План семінарського заняття

1. Поняття права соціально-правового забезпечення України.

2. Право соціально-правового забезпечення як наука.

3. Історичний аспект процесу виникнення та формування права соціально-правового забезпечення.

4. Зміст принципів права соціально-правового забезпечення України.

5. Основні види джерел права соціально-правового забезпечення у та їх загальна характеристика.

Самостійна робота здобувачів вищої освіти

1. Місце права соціального забезпечення у системі права України.

2. Акти договірної характеру, що є джерелами соціального забезпечення.

3. Загальна характеристика принципів права соціального забезпечення.

Питання для самоконтролю

1. Дайте визначення поняття «соціальна держава».

2. Назвіть основні ознаки соціальної держави.

3. Які є моделі соціальної держави?

4. Що слід розуміти під термінами «соціальна сфера» та «соціальна політика»?

5. Охарактеризуйте моделі соціальної політики соціальної держави.

6. Назвіть основні соціальні зобов'язання держави в сфері соціального забезпечення.

7. Дайте визначення поняття «соціальне забезпечення».

8. У чому суть економічної та правової концепції соціального забезпечення.

9. З яких елементів складається соціальне забезпечення.

10. В чому відмінність між термінами «соціальне забезпечення» і «соціальний захист»?

Рекомендована література:

[основна: 1, 4, 5; допоміжна: 1, 29; інформаційні ресурси Інтернет: 1-5]

Тема 2. Правовідносини соціального забезпечення

План лекційного заняття

1. Поняття та види правовідносин соціального забезпечення

2. Об'єкти соціально-забезпечувальних правовідносин.

3. Страховий стаж за правом соціального забезпечення.

4. Процедурні правовідносини.

5. Соціально-страхову правовідносини.

План семінарського заняття

1. Загальна характеристика соціально-забезпечувальних правовідносин.

2. Характеристика об'єктів соціально-забезпечувальних правовідносин.
3. Страховий стаж як правова категорія у праві соціального забезпечення.
4. Процедурні та соціально-страхову правовідносини: поняття та характеристика.

Самостійна робота здобувачів вищої освіти

1. Юридичні факти що породжують соціально – забезпечувальні правовідносини.
2. Проаналізуйте вітчизняні та міжнародні правові підходи змісту соціальних прав працівників.

Питання для самоконтролю

1. Структура правовідносин у сфері соціального забезпечення.
2. Норми права у сфері соціального забезпечення.
3. Юридичні факти як підстава виникнення, зміни та припинення соціально-забезпечувальних правовідносин.
4. Суб'єкти соціально-забезпечувальних правовідносин.
5. Об'єкти соціально-забезпечувальних правовідносин.
6. Зміст соціально-забезпечувальних правовідносин.

Рекомендована література

[основна: 1, 3, 4, 5; допоміжна: 1, 7, 8, 28; інформаційні ресурси Інтернет: 1-5]

Тема 3. Суб'єкти права соціального забезпечення

План лекційного заняття

1. Поняття суб'єктів права соціального забезпечення та їх властивості.
2. Класифікація суб'єктів права соціального забезпечення.
3. Суб'єкти, які отримують соціальне забезпечення.
4. Суб'єкти, які забезпечують реалізацію права громадян на соціальне забезпечення.

План семінарського заняття

1. Відмінності між суб'єктами права соціального забезпечення та суб'єктами соціально-забезпечувальних правовідносин.
2. Охарактеризуйте правовий статус суб'єктів, які отримують соціальне забезпечення.
3. Розкрийте правове становище суб'єктів, які забезпечують реалізацію громадянами права на соціальне забезпечення.

Самостійна робота здобувачів вищої освіти

Підготуйте презентацію (до 10 слайдів) до одного з питань:

1. Види суб'єктів соціально-забезпечувальних відносин та їх правове становище.
2. Правове становище суб'єкта, який отримує соціальне забезпечення (обрати одного суб'єкта: застраховані особи, пенсіонери, особи з інвалідністю, ветерани праці, ветерани війни, особи, які постраждали внаслідок Чорнобильської катастрофи, діти війни, непрацездатні члени сім'ї померлого годувальника, сім'я).

3. Правове становище суб'єктів, які забезпечують реалізацію права громадян на соціальне забезпечення. (обрати одного суб'єкта: територіальний орган Пенсійного фонду України, робочі органи виконавчої дирекції Фонду соціального страхування, територіальні органи центрального органу виконавчої влади, що реалізує державну політику в сфері зайнятості населення та трудової міграції, районні органи соціального захисту населення, соціальні служби).

Питання для самоконтролю

1. Класифікуйте суб'єктів права соціального забезпечення.
2. Хто за законодавством України може отримувати від держави соціальні допомоги, послуги та соціальне обслуговування.
3. Назвіть державні органи, які забезпечують реалізацію громадянами права на соціальне забезпечення.
4. Охарактеризуйте статус застрахованих осіб, як суб'єктів страхового захисту.
5. Назвіть суб'єктів які надають види соціального забезпечення громадянам.

Рекомендована література

[основна: 1, 3; допоміжна: 13, 18, 22; інформаційні ресурси Інтернет: 1-5]

Тема 4. Соціальні ризики

План лекційного заняття

1. Поняття та ознаки соціальних ризиків.
2. Система соціальних ризиків за законодавством України.
3. Класифікація соціальних ризиків.

План семінарського заняття

1. Поняття, ознаки, види та класифікація соціальних ризиків.
2. Непрацездатність як соціальний ризик. Постійна працездатність, стійка працездатність
3. Загальна характеристика груп інвалідності. Причини інвалідності.
4. Охарактеризуйте вагітність і пологи, догляд за малолітньою дитиною, смерть годувальника, безробіття як соціальні ризики

Самостійна робота здобувачів вищої освіти

1. Проаналізуйте положення Конвенції та Рекомендації Міжнародної організації праці (МОП) № 10 (1952 р.) про мінімальні норми соціального забезпечення; № 128 (1967 р.) про допомоги по інвалідності, по старості та в разі втрати годувальника;
2. Проаналізуйте структуру Європейського кодексу соціального забезпечення (1964 р. та 1990 р.);
3. Ознайомтесь зі змістом Європейської хартії про основні соціальні права трудящих (1989 р.) тощо.

Питання для самоконтролю

1. Назвіть відмінності соціального ризику від страхового випадку.
2. Охарактеризуйте працездатність як соціальний ризик.
3. Що означає втрата працездатності і якою вона буває.
4. Розкрийте зміст причин інвалідності.
5. Хто з громадян може звернутися до державної служби зайнятості для допомоги у пошуку роботи.
6. Назвіть критерії малозабезпеченості за законодавством України.
7. Назвіть види соціального забезпечення, що розглядаються у світовій практиці як ефективний захист від конкретних видів соціальних ризиків.

Рекомендована література

[основна: 1, 4, 5; допоміжна: 1, 18, 22; інформаційні ресурси Інтернет: 1-5]

МОДУЛЬ 2

Змістовий модуль № 2.

Соціальне забезпечення в Україні

Тема 5. Державні соціальні стандарти та нормативи соціального забезпечення

План лекційного заняття

1. Поняття та принципи формування державних соціальних стандартів, соціальних норм і нормативів. Прожитковий мінімум – базовий державний соціальний стандарт.
2. Державні соціальні гарантії, порядок їх визначення та затвердження.
3. Організація пенсійного страхування в Україні. Суб'єкти обов'язкової накопичувальної системи пенсійного страхування.
4. Суб'єкти недержавного пенсійного страхування. Недержавні пенсійні фонди та їх види.
5. Страхування від нещасного випадку на виробництві та професійного захворювання.

План семінарського заняття

1. Прожитковий мінімум – базовий державний соціальний стандарт. Споживчий кошик та порядок визначення його складників.
2. Пенсійне забезпечення як основа соціального забезпечення у старості.
3. Поняття та принципи формування державних соціальних стандартів, соціальних норм і нормативів.

Самостійна робота здобувачів вищої освіти

1. Правовий статус суб'єкти у системи пенсійного страхування.

2. Страхування від нещасного випадку на виробництві та професійного захворювання.
3. Державні соціальні гарантії, порядок їх визначення та затвердження.

Індивідуально-консультаційна робота

Підготувати доповідь, есе, тези, аналітичний опис тощо на запропоновану тематику:

1. Право соціального забезпечення як самостійна галузь права.
2. Правова природа соціально-забезпечувальних відносин.
3. Держава та її органи як суб'єкти права соціального забезпечення.
4. Правовідносин у сфері соціального забезпечення: характеристика та зміст.
5. Відмінності соціального забезпечення від соціального захисту.
6. Конституція України як джерело права соціального забезпечення.
7. Практика ЄСПД щодо призначення пенсій.
8. Практика ЄСПЛ щодо призначення державної допомоги.
9. Практика ЄСПЛ щодо дискримінації при призначенні пенсії.
10. Практика ЄСПЛ щодо зменшення пенсій чи допомог, а також затримка їх виплати.
11. Практика ЄСПЛ щодо процесуальних порушень при розгляді спорів при захисту соціальних прав в національних судах.
12. Державні соціальні стандарти як базові умова забезпечення гідного життя
13. Вітчизняна практика судового захисту права на пенсію та її перерахунок.
14. Вітчизняна практика судового захисту права на державну соціальну допомогу.
15. Особливості захисту соціальних прав громадян в умовах воєнного стану.

Питання для самоконтролю

1. Дайте визначення поняття «державні соціальні стандарти».
2. Назвіть мету встановлення державних соціальних стандартів.
3. Перерахуйте принципи формування державних соціальних стандартів.
4. Які складові входять до державних соціальних стандартів?
5. За якими критеріями проводиться класифікація державних соціальних стандартів?
6. Що слід розуміти під прожитковим мінімумом?
7. З чого складається споживчий кошик?
8. Як вираховується прожитковий мінімум?
9. Який порядок затвердження розміру прожиткового мінімуму?
10. Які державні соціальні стандарти застосовуються в сфері соціального забезпечення?

Рекомендована література

[основна: 2, 5; допоміжна: 1, 24, 5, 6, 10; інформаційні ресурси Інтернет: 1-5; міжнародні видання: 1]

Тема 6. Система страхового пенсійного забезпечення

План лекційного заняття

1. Страхове пенсійне забезпечення та його рівні в Україні.
2. Види пенсій.
3. Розмір пенсії за віком.
4. Пенсійні виплати за рахунок коштів накопичувальної системи пенсійного страхування.

План практичного заняття

1. Вирішення ситуаційних завдань.

Приклад ситуаційного завдання: Пропрацювавши два роки після призначення пенсії за віком згідно з Законом України „Про загальнообов'язкове державне пенсійне страхування”, Акименко звернувся за перерахунком пенсії, при цьому він подав документи про стаж та заробітну плату за ці два роки. Спеціаліст управління Пенсійного фонду, провівши попередні розрахунки, повідомила йому, що в разі такого перерахунку, розмір пенсії зменшиться.

Акименко був обурений і звернувся за роз'ясненням до юриста управління.

Надайте консультацію про порядок перерахунку пенсії, можливі варіанти застосування законодавства з цього питання та найбільш оптимальні умови здійснення права заявника.

Самостійна робота здобувачів вищої освіти

1. Пенсійний контракт за законодавством України.

2. Пенсійні схеми за законодавством України

Питання для самоконтролю

1. Дайте визначення терміну «пенсія».
2. Які основні ознаки пенсій?
3. Розкрийте економічну суть пенсій.
4. Розкрийте правову суть пенсій.
5. Що слід розуміти під поняттям «пенсійне забезпечення»?
6. Перерахуйте основні ознаки пенсійного забезпечення.
7. Який зміст вкладається в поняття «право на пенсію».

Рекомендована література

[основна: 2, 3, 4, 5; допоміжна: 9, 10, 11, 14; інформаційні ресурси Інтернет: 1-5]

Тема 7. Правове регулювання спеціальних пенсій

План лекційного заняття

1. Поняття та правові ознаки спеціальних пенсій, що передбачені законодавством України:
2. Державні пенсії особам, звільненим з військової служби, та деяким іншим особам.
3. Пенсійне забезпечення державних службовців.
4. Пенсійне забезпечення посадових осіб місцевого самоврядування.
5. Пенсійне забезпечення народних депутатів, суддів і службових осіб органів прокуратури.

План практичного заняття

1. Вирішення ситуаційних завдань.

Приклад ситуаційного завдання: Горовій після звільнення з державної служби в зв'язку з хворобою призначена пенсія по інвалідності внаслідок загального захворювання згідно з Законом України „Про державну службу”. Через рік, досягши віку 55 років, Горова звернулася до Пенсійного фонду з проханням перевести її з пенсії по інвалідності на пенсію державного службовця за віком. Горова має стаж 35 років страхового стажу, державної служби 25 років, у тому числі 17,5 років – на посадах, віднесених до категорій посад державних службовців.

Надайте консультацію з відповідним обґрунтуванням.

Самостійна робота здобувачів вищої освіти

1. Пенсії особам, які постраждали внаслідок Чорнобильської катастрофи.
2. Правове регулювання пенсій за особливі заслуги перед Україною.

Питання для самоконтролю

1. Поняття і види пенсій особам, звільненим з військової служби.
2. Поняття і види пенсій громадянам, які постраждали внаслідок Чорнобильської катастрофи.
3. Генеза спеціального пенсійного забезпечення в Україні.
4. Правова природа пенсій за особливі заслуги перед Батьківщиною.
5. Поняття, загальна характеристика та види дострокових пенсій в Україні.

Рекомендована література

[основна: 2, 3, 4; допоміжна: 19, 20, 21; інформаційні ресурси Інтернет: 1-5]

Тема 8. Страхові допомоги

План лекційного заняття

1. Поняття та види страхових допомог.
2. Підстави та умови надання допомоги по безробіттю.
3. Допомога по частковому безробіттю.
4. Виплати допомог по тимчасовій непрацездатності.
5. Допомоги Фондом соціального страхування по вагітності та пологах.

План практичного заняття

1. Вирішення ситуаційних завдань.

Приклад ситуаційного завдання: Мусієнко, головний бухгалтер підприємства, звернулася до Пенсійного фонду за роз'ясненням з таких питань. У якому порядку перераховуються й утримуються страхові внески до фондів соціального страхування із виплат при народженні

дитини, по догляду за дитиною до досягнення нею 3 років, з матеріальної допомоги на оздоровлення? Як визначається розмір внесків з тимчасової втрати працездатності?

Надайте юридичну консультацію з посиланням на відповідні норми права.

Самостійна робота здобувачів вищої освіти

1. Страхові допомоги Фонду соціального страхування від нещасних випадків на виробництві та професійних захворювань.

2. Підстави та умови надання допомоги по безробіттю та умови припинення виплат.

3. Виплати допомог по тимчасовій непрацездатності

Питання для самоконтролю

1. Структура і повноваження виконавчої дирекції Фонду соціального страхування України.

1. Перерахуйте основні права та обов'язки Фонду соціального страхування України.

3. Які обов'язки лежать на роботодавцях як страхувальників?

4. Якими правами наділені застраховані особи?

5. Хто здійснює контроль та нагляд у сфері соціального страхування?

6. Які види матеріального забезпечення надаються за загальнообов'язковим державним соціальним страхуванням у зв'язку з тимчасовою втратою працездатності.

7. Які види матеріального забезпечення надаються за загальнообов'язковим державним соціальним страхуванням від нещасного випадку на виробництві та професійного захворювання, які спричинили втрату працездатності?

8. На які страхові виплати мають право потерпілі в зв'язку з втратою ними повністю або частково засобів до існування?

Рекомендована література

[основна: 2, 4, 5; допоміжна: 12, 13; інформаційні ресурси Інтернет: 1-5]

Тема 9. Державні соціальні допомоги

План лекційного заняття

1. Поняття державних соціальних допомог, їх ознаки та види: 1) допомоги особам, які не мають права на пенсію; 2) допомога малозабезпеченим; 3) допомога у зв'язку з інвалідністю; 4) державні допомоги сім'ям з дітьми.

2. Житлові субсидії.

3. Інші державні соціальні допомоги.

План практичного заняття

1. Вирішення ситуаційних завдань.

Приклад ситуаційного завдання: Працівниця приватної столової Хоменко 40 років при виконанні трудових обов'язків тримала тяжкі опіки. Хоменко перебувала на стаціонарному та амбулаторному лікуванні протягом трьох місяців, після чого їй було встановлено 3 групи інвалідності. Коваль звернулася до юриста з проханням про правову допомогу.

Підготуйте юридичну консультацію з посиланням на відповідні норми законодавства. Які права у сфері соціального захисту має заявниця?

Самостійна робота здобувачів вищої освіти

1. Пенсійний контракт за законодавством України.

2. Пенсійні схеми за законодавством України

Питання для самоконтролю

1. Дайте визначення державних соціальних _допомог.

2. Назвіть основні ознаки державних соціальних допомог.

3. Яку роль відіграє прожитковий мінімум для визначення права на державну соціальну допомогу?

4. Дайте визначення середньомісячного доходу сім'ї.

5. Хто має право на державну допомогу сім'ям з дітьми?

6. Які є види державних допомог сім'ям з дітьми.

7. Назвіть органи, що призначають державні допомоги сім'ям з дітьми.

8. За яких умов призначається допомога в зв'язку з вагітністю та пологами?

9. Розмір допомоги в зв'язку з вагітністю та пологами.

10. Кому виплачується допомога при народженні дитини та який її розмір?

Рекомендована література

[основна: 2, 4; допоміжна: 2, 3, 14, 22-27; інформаційні ресурси Інтернет: 1-5]

Тема 10. Соціальні пільги. Соціальне обслуговування

План лекційного заняття

1. Поняття та ознаки соціальних пільг. Їх класифікація.
2. Пільги на житлово-комунальні послуги.
3. Медико-реабілітаційні соціальні пільги.
4. Пільги у сфері транспортного обслуговування населення.
5. Право на безоплатне або пільгове придбання ліків.

План практичного заняття

1. Вирішення ситуаційних завдань.

Приклад ситуаційного завдання: Третяк, особа з інвалідністю І групи від загального захворювання звернувся за роз'ясненням з приводу його прав на одержання субсидії на оплату житлово-комунальних послуг. Заявник отримує пенсію по інвалідності, проживає з дружиною-пенсіонеркою за віком у двокімнатній квартирі 68 м. кв. Надайте юридичну консультацію.

Надайте консультацію з відповідним обґрунтуванням.

Самостійна робота здобувачів вищої освіти

1. Реалізація права на безоплатне або пільгове придбання ліків за законодавством України.
2. Індивідуальна програма реабілітації осіб з інвалідністю.
3. Соціальна реабілітація.
4. Санаторно-курортне лікування

Питання для самоконтролю

1. Дайте визначення понять «соціальне обслуговування» та «соціальні послуги».
2. Сформулюйте визначення поняття «право соціального обслуговування».
3. Назвіть суб'єктів соціально-обслуговуючих правовідносин.
4. Перерахуйте види соціальних послуг, що є об'єктами права соціального обслуговування.
5. Якими правами користуються отримувачі соціальних послуг?
6. З яких суб'єктів складається структура системи надання послуг?
7. Хто відноситься до уповноважених органів в сфері надання соціальних послуг?
8. Для чого ведуться реєстри надавачів та отримувачів соціальних послуг?
9. Як класифікуються соціальні послуги залежно від місця їх надання?

Рекомендована література

[основна: 2, 4; допоміжна: 14, 15, 16; інформаційні ресурси Інтернет: 1-5]

Тема 11. Організаційно-правові форми соціального забезпечення в Україні

План лекційного заняття

1. Поняття та види організаційно-правових форм соціального забезпечення.
2. Загальнообов'язкове державне соціальне страхування – основна організаційно-правова форма соціального забезпечення.
3. Недержавне соціальне страхування

План семінарського заняття

1. Загальнообов'язкове державне пенсійне страхування.
2. Страхування у зв'язку з тимчасовою втратою працездатності та витратами, зумовленими народженням та похованням.
3. Страхування від нещасного випадку на виробництві та професійного захворювання, які спричинили втрату працездатності.
4. Страхування на випадок безробіття.

Самостійна робота здобувачів вищої освіти

1. Проаналізуйте залежність розміру страхових виплат у система загальнообов'язкового державного соціального страхування від страхового стажу.
2. Особливості недержавного соціального страхування за законодавством України.

Питання для самоконтролю

1. Дайте визначення категорії «форма соціального забезпечення».
2. Що слід розуміти під категорією «організаційно-правова форма соціального забезпечення»?
3. Назвіть основні ознаки організаційно-правових форм соціального забезпечення.
4. Яка різниця між організаційно-правовими формами та видами соціального забезпечення?
5. Охарактеризуйте джерела фінансування як критерій розмежування організаційно-правових форм соціального забезпечення.
6. Які є види організаційно-правових форм соціального забезпечення?
7. Назвіть види загальнообов'язкового державного соціального страхування.
8. Дайте коротку характеристику державного соціального забезпечення як організаційно-правової форми соціального забезпечення.
9. Які є види недержавного соціального забезпечення?
10. Ваше відношення до так званих змішаних організаційно-правових форм соціального забезпечення.

Рекомендована література

[основна: 1, 2, 4, 5; допоміжна: 8, 9, 10, 12; інформаційні ресурси Інтернет: 1-5]

4. КРИТЕРІЇ ОЦІНЮВАННЯ РІВНЯ НАВЧАЛЬНИХ ДОСЯГНЕНЬ ЗДОБУВАЧІВ ВИЩОЇ ОСВІТИ

Критерії оцінювання (денна форма навчання)

Розподіл балів, які здобувач вищої освіти може отримати на семінарському або практичному занятті, представлено в табл. 4.1.

Таблиця 4.1

Розподіл балів за семінарське (практичні) заняття

Критерії оцінювання	Кількість балів
Оцінюється робота здобувача, який у повному обсязі дав відповіді на всі питання. При цьому використовував актуальну наукову термінологію, належним чином обґрунтовував свої думки та зробив узагальнені підсумки	3
Оцінюється робота здобувача, який в основному розкрив зміст теоретичних питань або переконливо аргументує свою позицію у вирішенні практичного завдання. Проте, при висвітленні деяких питань не вистачало достатньої аргументації, допускалися при цьому окремі неістотні неточності та незначні помилки	2
Оцінюється робота здобувача, який дав фрагментарні відповіді на теоретичні питання або вирішив практичне завдання по суті (без аргументації й обґрунтування, підсумків), у відповідях присутні неточності та помилки або відповідь дана лише на окремі питання	1
Оцінюється робота здобувача вищої освіти, який дав неправильну відповідь на всі теоретичні питання або практичні завдання, допустив істотні помилки, оперував неактуальною застарілою інформацією або відповіді на питання відсутні взагалі	0

Загальний розподіл балів, які здобувач вищої освіти може отримати в межах 100-бальної системи оцінювання, повинен включати обов'язкове комп'ютерне тестування на платформі дистанційного навчання ДПУ MOODLE (максимально до 5 балів).

Виконання самостійної роботи, як правило, оцінюється під час проведення контактного заняття у вигляді опитування в тому числі за питаннями, які виносяться на самостійну роботу.

Формою проміжного поточного контролю є контрольні роботи, які проводяться письмово.

Таблиця 4.2

Розподіл балів за різні види завдань в межах контрольної роботи

Вид завдання	Максимальна кількість балів за виконання
Теоретичні питання	1
Тестовий блок або практичне завдання	1
Всього	2

Критерії оцінювання індивідуальної роботи

У робочій програмі до теми 5 зазначено форму виконання індивідуального завдання та пропонується орієнтовний перелік тем для його виконання.

Індивідуальна робота може виконуватись у формі доповіді (есе, тез, аналітичний опис). Структура доповіді передбачає актуальність проблематики; мету доповіді; методи та результати і висновки. Доповідь має супроводжуватись презентацією. Обсяг доповіді до 10 стор. тексту.

Таблиця 4.3

Шкала оцінювання індивідуальної роботи здобувачів вищої освіти

Кількість балів	Критерії оцінювання
8	Послідовність, логічність написання реферату, а також підготовка презентації та, відповідно, її захист, а також виокремлення з різних джерел основних положень, які структурно об'єднанні, проаналізовані та узагальнені висновками.
1-7	Послідовність, логічність виконання індивідуальної роботи, але без презентації.
0	Не написано доповідь, реферат, есе тощо.

Таблиця 4.4

Відповідність підсумкової рейтингової оцінки в балах оцінці за національною шкалою та шкалою ЄКТС

Сума балів за 100-бальною шкалою	Оцінка в ЄКТС	Значення оцінки ЄКТС	Оцінка за національною шкалою	
			Екзамен, курсова робота, практика	Залік
90-100	A	відмінно	відмінно	зараховано
80-89	B	дуже добре	добре	
70-79	C	добре		
60-69	D	задовільно	задовільно	незараховано
50-59	E	достатньо		
35-49	FX	незадовільно можливістю повторного складання	незадовільно	
0-34	F	незадовільно обов'язковим повторним вивченням курсу		

Результати складання диференційованих заліків оцінюються і вносяться у відомість обліку успішності здобувача вищої освіти, залікову книжку, індивідуальний навчальний план здобувача вищої освіти (крім «незадовільно» і «не зараховано»).

5. ЗАСОБИ ДІАГНОСТИКИ РЕЗУЛЬТАТІВ НАВЧАННЯ

При вивченні навчальної дисципліни «Право соціального забезпечення» використовуються наступні засоби оцінювання:

- диференційований залік;
- тести;
- комп'ютерне тестування на платформі MOODLE ДПУ;
- аналітичні описи (звіти), реферати, есе, презентації;
- виступи на наукових заходах;
- кейси та ситуаційні справи
- інші види індивідуальних та групових завдань.

6. ФОРМИ ТА ПИТАННЯ ПОТОЧНОГО ТА ПІДСУМКОВОГО КОНТРОЛЮ

Поточний контроль - контрольні заходи, які здійснюються впродовж модуля з метою оцінювання рівня навчальних досягнень здобувача вищої освіти. Основна мета поточного контролю - забезпечення зворотного зв'язку між викладачами та здобувачами вищої освіти; перевірка готовності сприйняття здобувачами навчального матеріалу дисципліни, оцінювання досягнених ними програмних результатів навчання, управління їх навчальною мотивацією.

Форми поточного контролю (контрольних заходів):

- 1) модульні (а) контрольні(а) роботи(а);
- 2) письмові, усні опитування на семінарських та практичних заняттях;
- 3) есе за темою індивідуального завдання;
- 4) реферат, стаття за темою індивідуального завдання;
- 5) презентація за темою індивідуального завдання;
- 6) кейси та ситуаційні завдання;
- 7) тестування за темами;

В процесі поточного контролю оцінюється СРС над досліджуваним матеріалом: повнота виконання завдань, рівень засвоєння навчальних матеріалів та окремих розділів навчальної дисципліни, робота з додатковою літературою, оволодіння практичними навичками аналітичної, дослідницької роботи тощо.

Семестровий модуль завершується модульною контрольною роботою (МКР). Модульні(а) контрольні(а) роботи(а) є обов'язковою формою поточного контролю. Модульна контрольна робота може виконуватися у письмовій або комп'ютерній формі.

Підсумковий контроль з навчальної дисципліни проводиться після завершення її вивчення з метою встановлення досягнення здобувачем вищої освіти заявлених результатів навчання і оцінювання рівня цих досягнень. Форма підсумкового контролю з дисципліни - диференційований залік.

6.1. Перелік питань до поточного контролю 1

Теоретичні питання:

1. Соціальна сутність сучасної держави та її роль у забезпеченні соціальних прав громадян.
2. Предмет права соціального забезпечення.
3. Методи права соціального забезпечення.
4. Система (структура) права соціального забезпечення.
5. Місце права соціального забезпечення у системі права України.
6. Поняття та види принципів права соціального забезпечення.
7. Загальна характеристика принципів права соціального забезпечення.
8. Поняття, загальна характеристика та класифікація джерел права соціального забезпечення.
9. Акти договірної характеру, що є джерелами права соціального забезпечення.
10. Нормативно-правові акти як джерела права соціального забезпечення в Україні.
11. Поняття та види правовідносин соціального забезпечення.
12. Загальна характеристика соціально-забезпечувальних правовідносин.

13. Об'єкти соціально-забезпечувальних правовідносин.
14. Страховий стаж за правом соціального забезпечення.
15. Процедурні правовідносини.
16. Соціально-страхові правовідносини.
17. Поняття суб'єктів права соціального забезпечення та їх властивості.
18. Класифікація суб'єктів права соціального забезпечення.
19. Суб'єкти, які отримують соціальне забезпечення.
20. Суб'єкти, які забезпечують реалізацію права на соціальне забезпечення.
21. Поняття та ознаки соціальних ризиків.
22. Система соціальних ризиків за законодавством України.
23. Непрацездатність як соціальний ризик. Постійна непрацездатність, стійка непрацездатність
24. Загальна характеристика груп інвалідності. Причини інвалідності.
25. Характеристика вагітності і пологів, догляду за малолітньою дитиною, смертю годувальника, безробіттям як соціальних ризиків.

6.2. Перелік питань до поточного контролю 2

Теоретичні питання:

1. Поняття та принципи формування державних соціальних норм і нормативів.
2. Прожитковий мінімум – базовий державний соціальний стандарт.
3. Державні соціальні гарантії, порядок їх визначення та затвердження.
4. Поняття та види організаційно-правових форм соціального забезпечення.
5. Загальнообов'язкове державне соціальне страхування – основна організаційно-правова форма соціального забезпечення.
6. Загальнообов'язкове державне пенсійне страхування.
7. Страхування у зв'язку з тимчасовою втратою працездатності та витратами, зумовленими народженням та похованням.
8. Страхування від нещасного випадку на виробництві та професійного захворювання, які спричинили втрату працездатності.
9. Страхування на випадок безробіття.
10. Недержавне соціальне страхування.
11. Асигнування з бюджету як організаційно-правова форма соціального забезпечення.
12. Страхове пенсійне забезпечення та його рівні в Україні.
13. Страхові пенсії за законодавством України.
14. Загальні умови пенсійного забезпечення за солідарною пенсійною системою.
15. Пенсії за віком.
16. Умови призначення та виплати пенсії в разі інвалідності.
17. Пенсії у зв'язку з втратою годувальника.
18. Порядок призначення та виплати пенсії у солідарній пенсійній системі.
19. Загальні умови призначення пенсій у накопичувальній пенсійній системі.
20. Загальні умови призначення пенсій у недержавній пенсійній системі.
21. Поняття та правові ознаки спеціальних пенсій, що передбачені законодавством України.
22. Державні пенсії військовослужбовцям та особам начальницького і рядового складу органів внутрішніх справ.
23. Пенсії особам, які виконують обов'язки державної служби.
24. Пенсія науковим (науково-педагогічним) працівникам.
25. Пенсії за особливі заслуги перед Україною.
26. Пенсії особам, які постраждали внаслідок Чорнобильської катастрофи.
27. Поняття та види страхових допомог.
28. Страхові допомоги Фонду Загальнообов'язкового державного соціального страхування України на випадок безробіття.
29. Страхові допомоги Фонду соціального страхування з тимчасової втрати працездатності.

30. Страхові допомоги Фонду соціального страхування від нещасних випадків на виробництві та професійних захворювань.
31. Поняття державних соціальних допомог, їх ознаки та види.
32. Допомоги особам, які не мають права на пенсію.
33. Допомога малозабезпеченим.
34. Допомоги у зв'язку з інвалідністю.
35. Державні допомоги сім'ям з дітьми.
36. Житлові субсидії.
37. Державні допомоги особам, які постраждали внаслідок аварії на Чорнобильській АЕС.
38. Інші державні соціальні допомоги.
39. Поняття та ознаки соціальних пільг їх кваліфікація.
40. Пільги на житлово-комунальні послуги.
41. Медико-реабілітаційні соціальні пільги.
42. Пільги у сфері транспортного обслуговування населення.
43. Соціально-трудова та соціально-побутова пільги.
44. Поняття, види та принципи соціального обслуговування.
45. Соціальне обслуговування громадян похилого віку.
46. Соціальне обслуговування неповнолітніх.
47. Соціальна реабілітація та адаптація.
48. Санаторно-курортне лікування.
49. Забезпечення протезно-ортопедичними виробами.
50. Забезпечення засобами пересування.

6.3. Перелік питань до диференційованого заліку

1. Основні етапи становлення систем соціального забезпечення.
2. Поняття соціального забезпечення, соціального страхування і соціального захисту населення
3. Функції соціального забезпечення.
4. Право людини на соціальне забезпечення і роль держави в його реалізації.
5. Формування системи соціального забезпечення. Форми соціального забезпечення.
6. Поняття права соціального забезпечення як галузі права.
7. Предмет права соціального забезпечення.
8. Методи права соціального забезпечення.
9. Система права соціального забезпечення.
10. Право соціального забезпечення як навчальна дисципліна
11. Поняття джерел права соціального забезпечення та їх класифікація. Загальна характеристика основних джерел права соціального забезпечення.
12. Поняття принципів права та їх класифікація та значення. Зміст принципів права соціального забезпечення.
13. Поняття і види правовідносин по соціальному забезпеченню.
14. Загальна характеристика суб'єктів, об'єктів і змісту правовідносин по соціальному забезпеченню. Пенсійні правовідносини.
15. Правовідносини щодо надання допомоги і компенсацій.
16. Правовідносини щодо трудового каліцтва чи професійного захворювання.
17. Правовідносини щодо медичної (лікарської) допомоги, соціальних послуг і пільг по системі соціального забезпечення.
18. Процедурні і процесуальні правовідносини, що виникають у зв'язку із соціальним забезпеченням громадян.
19. Поняття трудового стажу, його значення і класифікація.
20. Загальний трудовий стаж.
21. Спеціальний трудовий стаж.
22. Страховий трудовий стаж.
23. Обчислення трудового стажу.
24. Підтвердження трудового стажу.

25. Докази трудового стажу.
26. Пенсійна система України, її сучасний стан.
27. Поняття пенсій та їх класифікація.
28. Право вибору пенсії.
29. Пенсійне забезпечення у системі загальнообов'язкового державного пенсійного страхування. Недержавне пенсійне забезпечення.
30. Поняття пенсії за віком.
31. Пенсія за віком на загальних підставах.
32. Пенсія за віком на пільгових підставах.
33. Пенсії за віком у зв'язку з особливими умовами праці.
34. Дострокова пенсія за віком і пенсія за віком при неповному загальному трудовому стажі.
35. Розмір пенсії за віком. Надбавки до пенсії.
36. Поняття пенсії по інвалідності.
37. Інвалідність, її групи, причини, час настання.
38. Юридичне значення пенсії по інвалідності.
39. Пенсія по інвалідності на загальних підставах.
40. Пенсія по інвалідності на підставах, передбачених для військовослужбовців.
41. Розмір пенсії по інвалідності. Надбавки до пенсії.
42. Поняття пенсії у зв'язку з втратою годувальника.
43. Пенсія у зв'язку з втратою годувальника на загальних підставах.
44. Пенсія у зв'язку з втратою годувальника на підставах, передбачених для сімей військовослужбовців. Розмір пенсії у зв'язку з втратою годувальника.
45. Поняття пенсії за вислугу років.
46. Коло громадян, що мають право на пенсію за вислугу років, і умови її призначення.
47. Поняття соціальної пенсії та підстави їх надання. Розміри соціальних пенсій.
48. Механізм обчислення пенсій і заробітку, з якого вони обчислюються.
49. Правила обчислення надбавок до пенсії і її підвищення.
50. Методи обчислення пенсій.

7. РЕКОМЕНДОВАНА ЛІТЕРАТУРА

Основна:

1. Сташків Б. І. Право соціального забезпечення. Загальна частина : навчальний посібник. Чернігів : ПАТ «ПВК Десна», 2016. 692 с.
2. Сташків Б. І. Право соціального забезпечення. Особлива частина : навчальний посібник. Чернігів: ПАТ «ПВК «Десна», 2018. 1092 с.
3. Іншин М.І., Мацюк В.Я. Пенсійне законодавство України. Науково-практичний коментар до основних нормативних актів, що регулюють питання пенсійного забезпечення. К.: Видавничий дім «Професіонал», 2019. 540 с.
4. Право соціального забезпечення : навчальний посібник / Г. І. Чанишева, І. В. Лагутіна, К. В. Бориченко, В. С. Тарасенко, Є. В. Краснов, О. С. Щукін, А. О. Гудзь, О. В. Корнілова; за заг. ред. Г. І. Чанишевої. Одеса, 2022. 266 с.
5. Конституція України: Закон України від 28.06.1996 № 254к/96-ВР. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/254%D0%BA/96-%D0%B2%D1%80>.

Допоміжна:

1. Право соціального забезпечення : навч. посіб. Львів : ЛьвДУВС, 2020. 536 с. URL: https://dspace.lvduvs.edu.ua/bitstream/1234567890/3300/1/мокрицька_30-11-20.pdf.
2. Цивільний кодекс України: Закон України від 16.01.2003 № 435-IV. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/435-15>.
3. Сімейний кодекс України: Закон України від 10.01.2002 № 2947-III. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2947-14>.
4. Бюджетний кодекс України: Закон України від 08.07.2010 № 2456-VI. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2456-17>.
5. Про державні соціальні стандарти та державні соціальні гарантії: Закон України від 05.10.2000 № 2017-III. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2017-14>.
6. Про прожитковий мінімум: Закон України від 15.07.1999 № 966-XIV. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/966-14>.
7. Про біженців та осіб, які потребують додаткового або тимчасового захисту: Закон України від 08.07.2011 № 3671-VI. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/3671-17>.
8. Основи законодавства України про загальнообов'язкове державне соціальне страхування: Закон України від 14.01.1998 № 16/98-ВР. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/16/98-%D0%B2%D1%80>.
9. Про загальнообов'язкове державне пенсійне страхування: Закон України від 09.07.2003 № 1058-IV. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1058-15>.
10. Про недержавне пенсійне забезпечення: Закон України від 09.07.2003 № 1057-IV. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1057-15>.
11. Про пенсійне забезпечення: Закон України від 05.11.1991 № 1788-XII. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1788-12>.
12. Про загальнообов'язкове державне соціальне страхування на випадок безробіття: Закон України від 02.03.2000 № 1533-III. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1533-14>.
13. Про зайнятість населення в Україні: Закон України від 05.07.2012 № 5067-VI. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/5067-17>.
14. Основи законодавства про охорону здоров'я: Закон України від 19.11.1992 № 2801-XII. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2801-12>.
15. Про основи соціальної захищеності осіб з інвалідністю в Україні: Закон України від 21.03.1991 № 875-XII. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/875-12>.
16. Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо професійної і трудової реабілітації інвалідів: Закон України 06.10.2005 № 2960-IV. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2960-15>.
17. Про пенсії за особливі заслуги перед Україною: Закон України від 01.06.2000 № 1767-III. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1767-14>.

18. Про статус і соціальний захист громадян, які постраждали внаслідок Чорнобильської катастрофи: Закон України від 28.02.1991 № 796-XII. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/796-12>.

19. Про пенсійне забезпечення військовослужбовців, осіб начальницького і рядового складу органів внутрішніх справ та деяких інших осіб: Закон України від 09.04.1992 № 2262-XII. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2262-12>.

20. Про соціальний і правовий захист військовослужбовців та членів їх сімей: Закон України від 20.12.1991 № 2011-XII. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2011-12>.

21. Про державні гарантії соціального захисту військовослужбовців, які звільняються зі служби у зв'язку з реформуванням Збройних сил України, та членів їх сімей: Закон України від 15.06.2004 № 1763-IV. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1763-15>.

22. Про статус ветеранів війни, гарантії їх соціального захисту: Закон України від 22.10.1993 № 3551-XII. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/3551-12>.

23. Про державну соціальну допомогу особам, які не мають права на пенсію, та особам з інвалідністю: Закон України від 18.05.2004 № 1727-IV. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1727-15>.

24. Про державну соціальну допомогу малозабезпеченим сім'ям: Закон України від 01.06.2000 № 1768-III. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1768-14>.

25. Про основи соціального захисту бездомних громадян і безпритульних дітей: Закон України від 02.06.2005 № 2623-IV. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2623-15>.

26. Про державну соціальну допомогу інвалідам з дитинства та дітям-інвалідам: Закон України від 16.11.2000 № 2109-III. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2109-14>.

27. Про державну допомогу сім'ям з дітьми: Закон України від 21.11.1992 № 2811-XII. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2811-12>.

28. Краснов Є. В. Особливості судового захисту прав у сфері соціального забезпечення. Одеса: Фенікс, 2015. С. 314-328.

29. Ярошенко О.М. До питання про предмет права соціального забезпечення. Вісник Національної академії правових наук України. 2017. № 3. С. 90-98.

Інформаційні ресурси в Інтернеті:

1. Офіційний портал Верховної Ради України. URL: <http://rada.gov.ua>
2. Урядовий портал. URL: <http://www.kmu.gov.ua>
3. Єдиний державний реєстр судових рішень. URL: <http://reyestr.court.gov.ua>
4. Національна бібліотека ім. В.І. Вернадського. URL: <http://www.nbuv.gov.ua>
5. Google Академія. URL: <https://scholar.google.com.ua/?hl=uk>

Міжнародні видання:

1. The strategy of the International Labour Organization. Social security for all: building social protection floors and comprehensive social security systems / International Labour Office, Social Security Department. Geneva: ILO. URL: https://www.ilo.org/wcmsp5/groups/public/---ed_protect/---soc_sec/documents/publication/wcms_secsoc_34188.pdf

